

Odgojni utjecaji izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti

Damjanović, Marko

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:140790>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Preddiplomski studij pedagogije i povijesti

Marko Damjanović

Odgojni utjecaji izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti

Završni rad

Mentor: izv.prof.dr.sc. Mirko Lukaš

Osijek, 2020.

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za pedagogiju
Preddiplomski studij pedagogije i povijesti

Marko Damjanović

Odgojni utjecaji izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti

Završni rad

Znanstveno područje društvenih znanosti, polje pedagogija,
grana opća pedagogija

Mentor: izv.prof.dr.sc. Mirko Lukaš

Osijek, 2020.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

M. Domjanović, 0122227701

U Osijeku, 12. lipanj 2020.

ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Cilj ovog rada je prikazati odgojne utjecaje izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti važni su čimbenici kvalitetnog provođenja slobodnog vremena djece i mladih. Zbog toga se u radu analiziraju i definiraju slobodno vrijeme, slobodne aktivnosti, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. Utvrđuju se čimbenici za njihovo kreiranje, te se naglašavaju pedagoški i odgojni utjecaji aktivnosti slobodnog vremena. Postoje brojne teorije i definicije slobodnog vremena, no najučestalija je ona koja govori kako je to vrijeme oslobođeno organiziranog rada i vrijeme u kojem se pojedinac posvećuje sebi i svom osobnom razvoju. Izvanškolske aktivnosti imaju veliki značaj jer mladima daju mogućnost okupljanja i provođenja zajedničkog vremena. Tijekom povijesti, aktivnosti slobodnog vremena provodile su se izvan institucija pod vodstvom različitih udruga, klubova i organizacija koje su nastojale okupiti djecu i mlade. Nakon što su škole krenule s organiziranjem aktivnosti koje su se s vremenom počele spajati s pojedinim predmetima, nastale su izvannastavne aktivnosti. Ove aktivnosti bi trebale djeci i mladima kvalitetno ispuniti slobodno vrijeme, približiti ih školi, pružiti im osjećaj pripadnosti zajednici, ali najvažnije je da se organiziraju u skladu s interesima i željama učenika, učitelja i šire kulturno-društvene zajednice. Kreatori ovih aktivnosti trebali bi u prvom redu biti učenici, učitelji i roditelji. Čovjek uči i odgaja se cijeloga života. Odgoj se ne odvija samo u obitelji i školi, nego i u drugim ljudskim aktivnostima pa tako i onim u slobodnom vremenu. Različitim aktivnostima stječu se različita iskustva, kompetencije, dobiva se na kompetitivnosti i usvajaju se nove norme i pravila ponašanja. Cilj škola je omogućiti učenicima stjecanje kompetencija, iskustva, ispunjavanje želja i interesa te preventivno djelovanje na moguće negativne utjecaje okoline.

Ključne riječi: djeca, izvannastavne aktivnosti, izvanškolske aktivnosti, mladi, pozitivni čimbenici

Sadržaj

Uvod	2
1. Temeljni pojmovi slobodnog vremena	4
1.1. Definiranje pojma slobodnog vremena.....	4
1.2. Besposlica	4
1.3. Dokolica.....	5
1.4. Pogled na slobodno vrijeme tijekom povijesti	5
2. Fenomeni u korištenju slobodnog vremena	8
2.1. (Ne)organizirane aktivnosti	8
2.2. Izvannastavne aktivnosti.....	9
2.3. Izvanškolske aktivnosti.....	10
2.4. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u Hrvatskoj tijekom 20. st.	11
3. (Su)kreatori izvannastavnih aktivnosti.....	12
4. Odgoj u aktivnostima slobodnog vremena	14
5. Aktivnosti slobodnog vremena u školi.....	16
Zaključak.....	18
Literatura	19

Uvod

Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti dio su organiziranog slobodnog vremena djece i mladih koji imaju vrlo važnu ulogu u stjecanju iskustava, kompetencija, radnih navika i sudjeluju u pripremi djece i mladih za kvalitetan budući život.

U prvom poglavlju ovog rada prikazano je pojmovno određenje slobodnog vremena. U kojem se ono promatra kao vrijeme oslobođeno ozbiljnog rada u kojem se pojedinac odmara i rekuperira ili se bavi nekakvim aktivnostima. Prva dva potpoglavlja se odnose na definiranje slobodnog vremena kao aktivnog (dokolicu) i pasivnog procesa (besposlicu). Dokolicu označava aktivan odmor, zabava, različite aktivnosti, a besposlica se promatra kao bezvrijedno trošenje vremena, izležavanje i ljenčarenje. U posljednjem potpoglavlju se donosi povijesni prikaz razvoja slobodnog vremena od antičkog shvaćanja i ispunjavanja slobodnog vremena preko srednjeg vijeka u kojem je samo aristokracija i plemstvo imalo mogućnost kvalitetnog ispunjavanja slobodnog vremena. Zatim se nastavlja prikaz od 18. stoljeća i industrijalizacije tijekom koje radnici započinju borbu za povećanje slobodnog vremena koje potom treba ispuniti različitim aktivnostima, do 20. i 21. stoljeća u kojem slobodno vrijeme dobiva današnji smisao i određenje.

Sljedeće poglavlje se bavi pojmovima aktivnosti slobodnog vremena u kojem se u prvom potpoglavlju definira što se točno podrazumijeva pod aktivnostima slobodnog vremena. Navodi se kako nije bitno koliko slobodnog vremena osoba ima, nego kako ga je ispunila. Zatim se ukratko prikazuje razlika između neorganiziranih i organiziranih aktivnosti u slobodnom vremenu, a potom se u iduća dva potpoglavlja detaljnije upoznajemo sa sadržajima izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti. Izvannastavne aktivnosti organizira škola u skladu sa željama i potrebama učenika, učitelja i šire zajednice, a u sklopu kojih se razvijaju kompetencije, iskustva, stječu komunikacijske sposobnosti, radne navike. Temeljna zadaća im je odmicanje od negativnog i lošeg utjecaja koje nastaje zbog nekvalitetno organiziranog slobodnog vremena. S druge strane, izvanškolske aktivnosti organiziraju različiti klubovi, društva, udruge i skupine izvan škole s ciljem što kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena djece i mladih u kojima oni također mogu stjecati kompetencije, sposobnosti i razvijati sve svoje mogućnosti. Posljednje potpoglavlje donosi kratak pregled povijesti izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti u Hrvatskoj od kraja Drugog svjetskog rata kada se prvi puta izvannastavne aktivnosti organiziraju u školama, do danas kada postoji mnoštvo različitih aktivnosti kojima se učenici i mladi mogu baviti.

Treće poglavlje govori o (su)kreatorima izvannastavnih aktivnosti, a to su učitelji, učenici i roditelji. Učitelji i učenici trebaju pokazati želju, potrebu i spremnost baviti se nekom aktivnosti,

a roditelji trebaju pružiti podršku ponajprije svojoj djeci koja će se tim aktivnostima baviti, a zatim i školi koja nastoji djeci i mladima organizirati kvalitetno slobodno vrijeme.

U četvrtom poglavlju definira se odgoj i njegov značaj za čovjeka te se govori o povezanosti odgoja i aktivnosti slobodnog vremena. Uz to su prikazane pojedine od aktivnosti slobodnog vremena i navodi se što je u njima odgojno.

Posljednje poglavlje govori o odnosu škole i aktivnosti slobodnog vremena. U njemu se prikazuje važnost sudjelovanja škole u organizaciji aktivnosti slobodnog vremena, govori se o pedagoško-odgojnim utjecajima aktivnosti slobodnog vremena u kojima škole nastoje omogućiti razvoj pojedinca i svih njegovih sposobnosti i kompetencija.

Zaključak upućuje na to da je organizirano slobodno vrijeme djece i mladih važan preduvjet za njihov potpuni i pozitivan mentalni i psihički razvoj. Osim što im se omogućava stjecanje iskustava, usvajanje kompetencija i radnih navika, učenike se odmiče od negativnih utjecaja koji mogu nastati kao posljedica neorganiziranog i nekvalitetnog provođenja slobodnog vremena. Odgojni utjecaji izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti su značajni za razvoj djece i mladih jer vrijednosti i znanja koja tamo mogu steći u određenim aktivnostima su planirana i organizirana te pod utjecajem i nadzorom najčešće kompetentnih odraslih osoba.

1. Temeljni pojmovi slobodnog vremena

Slobodno vrijeme pravo je svakog čovjeka i svaki pojedinac ima pravo raditi što god želi u svoje slobodno vrijeme. Ono postoji od pamtivijeka. Razvitkom čovjeka razvijao se i njegov odnos prema slobodnom vremenu. Ovaj odnos je postajao sve složeniji, razvijeniji i ispunjen raznorodnijim aktivnostima. Provođenje slobodnog vremena razlikuje se u svojoj biti na ono koje je pojedinac proveo aktivno i ono koje je provedeno pasivno.

1.1. Definiranje pojma slobodnog vremena

Slobodno vrijeme se definira u mnogim radovima, no i dalje postoji nesuglasnost pri njegovom točnom određenju i definiranju. Do nesuglasnosti dolazi jer se slobodno vrijeme zamjenjuje drugim, vrlo sličnim pojmovima kao što su dokolica, oslobođeno vrijeme i slično (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 17). Slobodno vrijeme je vrijeme u kojem je mladi čovjek oslobođen od škole i obaveza, te kada nije okupiran poslovima koje od njega zahtijeva društvo, a koje nije dobrovoljno sam preuzeo (Janković, 1973). „Slobodno vrijeme je višeznačna i promjenjiva društveno-genetska pojava. U relaciji je i interakciji s društvenim sustavom i društvenim okolnostima. Obuhvaća različite aspekte življenja: rad, zabavu, odmor i stvaralaštvo čovjeka“ (Pejić Papak i Vidulin, 2016, 47). Slobodno vrijeme je ono vrijeme u kojem je pojedinac oslobođen obveza, poslova i dužnosti i koje on može oblikovati i ispuniti prema svojoj želji kako bi ispunio i zadovoljio svoje potrebe, sklonosti i sposobnosti (Vukasović, 2001, prema Valjan Vukić, 2013, 62). Slobodno vrijeme je ono vrijeme koje je preostalo nakon obveza koje svaka osoba mora napraviti (Mull, Bayless, Ross, Jamieson, 1997, prema Pepe i Bozkurt, 2017). Slobodno vrijeme dio je svakog čovjeka i društva, ali se razlikuje s obzirom na spol, dob, zanimanje, mjesto boravka i slično. Pojedinac svoje vlastito slobodno vrijeme može iskoristiti za odmor, zabavu, dokoličarenje, učenje ili stjecanje novih iskustava (Rosić, 2005, 67). Čovjek se kao društveno biće u radu dokazuje i potvrđuje, a u slobodnom vremenu usrećuje kao individua (Previšić, 2000, prema Valjan Vukić, 2013, 61).

1.2. Besposlica

Vrijeme u kojem je čovjek slobodan od posla ili rada kao prisilne djelatnosti nazivamo besposlicom (Polić, 2003, 27). Slobodno vrijeme se na prvotan i nerazvijen način javlja kao

vrijeme oslobođeno od rada kao prisilne djelatnosti, ali kao takvo ono je tek nedjelatna besposlica, neosmišljeno slobodno vrijeme, dangubljenje (Anić 1991, prema Polić i Polić, 2009, 260). *Prazno vrijeme* dio je slobodnog vremena koji nije iskorišten ni za odmor, ni za razonodu, ni za osobni razvoj, nego ima osobine besciljnog trošenja vremena ili svoje slobodno vrijeme ispunjava oblicima društveno neprihvatljivog ponašanja (Arbunić 2004, prema Valjan Vukić, 2013). „Time što je oslobođeno od prisile rada ili posla, vrijeme je doduše ispražnjeno od prisilnog sadržaja, ali time još nije ispunjeno djelatnim samoodređenjem kao zbiljskom slobodom. Stoga je besposlica otvorena i pogodna za svakovrsne manipulacije“ (Polić i Polić, 2009, 260). Besposlicu je moguće komercijalizirati jer su joj zbog neispunjenosti i nedostatka sadržaja potrebni sadržaji koji bi ju oživili i kako bi se izbjegla dosada (Polić i Polić, 2009).

1.3. Dokolica

„Nasuprot besposlice kao neosmišljenog vremena *slobodnog od* rada, dokolica je vrijeme *slobodno za igru* i stvaralaštvo, tj. za samodjelatnost kojom se čovjek ostvaruje i djelatno potvrđuje kao slobodno biće“ (Polić i Polić, 2009, 260). Dokolica (schola) u antičkoj Grčkoj označava raspravljanje, sviranje, plesanje, ljubljenje, odnosno uživanje u slobodnom vremenu. Grci su cijenili dokolicu te su se u dokolici podjednako bavili fizičkim aktivnostima i odgojem, javnim i kulturnim djelatnostima (Polić, 2003). Dokolica je vrijeme u kojem je čovjek slobodan za neposredno djelatno ostvarenje, za igru, za stvaralaštvo. Upravo zbog toga je bit slobodnog vremena dosegnuta u dokolici i dokolica je pravo slobodno vrijeme (Polić, 2003, 27). Dokolica u isto vrijeme upućuje na tri osnovne funkcije uže shvaćenog slobodnog vremena: odmor (rekuperacija), zabavu i razonodu te razvoj ličnosti (Dumazedier 1967, prema Valjan Vukić, 2013, 64).

1.4. Pogled na slobodno vrijeme tijekom povijesti

Cilj rata je mir, a cilj rada je slobodno vrijeme (Aristotel, prema Janković, 1973, 16). Slobodno vrijeme u antičkoj Grčkoj bio je bijeg od nužnosti. Grci su slobodno vrijeme poklanjali ravnomjerno tjelesnom odgoju, sportu, obrazovanju i kulturi, javnoj djelatnosti i privatnim hobijima. Težili su ravnomjernosti i harmoniji, a svaku od tih aktivnosti smatrali su nedjeljivim aspektom svog života (Zamarovsky, 1978, prema Polić, 2003, 27).

U antičkom Rimu smisao slobodnog vremena bilo je stjecanje vrlina, individualni razvoj u duhu kalokagatije, samoobrazovanje i afirmacija ličnosti. Slobodno vrijeme su građani Rima

provodili zajednički na raznim javnim mjestima: forumu, amfiteatrima, termama, palestrama, knjižnicama, itd. Bavili su se kulturnim, umjetničkim, sportskim i zabavnim djelatnostima (Janković, 1973).

Širenjem vjere i gradnjom crkvi dolazi do obrata u shvaćanju slobodnog vremena. Crkvi je rad sredstvo za postizanje milosti Božje, a slobodno vrijeme početak svih opačina. „Molitva i rad, ili prema benediktinskoj proklamaciji *ora et labora*, postaje glavna deviza života“ (Janković, 1973, 19). U srednjem vijeku kmetovi, trgovci i obrtnici rade od jutra do mraka, a slobodno vrijeme koriste za prijeko potreban fizički odmor i obnovu tjelesnih snaga te za molitvu (Janković, 1973).

U humanizmu i renesansi dolazi do novog shvaćanja slobode čovjeka. Rađaju se ideje o ograničavanju radnog vremena kako bi se dobilo više slobodnog vremena u kojem bi čovjek radio na usavršavanju svoje ličnosti. Industrijalizacijom i stvaranjem prvih tehnologija javlja se potreba za većim brojem radnih sati. Stoga poslodavci prisiljavaju radnike da sve svoje vrijeme koriste za rad, a da odmaraju nedjeljama i blagdanima (Janković, 1973).

U 19. stoljeću Robert Owen ograničava radno vrijeme te uređuje prostorije za zabavu, predavanja, ples, koncerte i čitaonice za svoje radnike (Janković, 1973). „Zdrav odmor i kulturna razonoda bili su osnovni zadaci slobodnog vremena“ (Janković, 1973, 22). Karl Marx smatra da je slobodno vrijeme nova dimenzija, novi prostor i nova mogućnost razvoja čovjeka. Slobodno vrijeme 70-ih godina 19. stoljeća je sfera slobode u kojoj ljudi mogu njime raspolagati po svojoj volji. Slobodno vrijeme je svojevrsna neophodnost u životu čovjeka, proizvodni rad potreba da se osigura egzistencija, a slobodno vrijeme da egzistenciju doživi (Janković, 1973).

Građani Dubrovačke Republike svoje slobodno vrijeme provodili su u raskošnim zdanjima gdje su pisali, svirali, slikali, učili strane jezike. U drugim gradovima popularne su bile viteške igre, alke pješaka i konjanika. Krajem 19. stoljeća iz europskih zemalja dolazi veliki utjecaj na sport i javlja se popularizacija biciklizma, planinarenja, mačevanja, skijanja, lova, ribolova i nogometa (Janković, 1973).

U vremenu između Prvog i Drugog svjetskog rata dolazi do razvoja kinematografije i radija, javljaju se brojne akcije i manifestacije slobodnog vremena koje služe kao politička propaganda. Brigu o slobodnom vremenu mladih preuzele su obitelji i škole. Diljem država osnivana su različita đačka udruženja, kao što su Sokolski naraštaj, Jadranska straža, Aeroklub, Literarna društva „Napredak“ i mnoga druga. U Zagrebu je 1935. godine izgrađeno Srednjoškolsko igralište u Klaićevoj ulici koje je postalo glavno središte sportskih aktivnosti u slobodnom vremenu za djecu i mlade (Janković, 1973).

Slobodno vrijeme u modernijem smislu možemo prikazati kao fenomen koji nastaje u industrijskoj revoluciji tehnološkim razvojem i masovnim zapošljavanjem, a usporedno s tim

dolazi do skraćenja radnog vremena (Martinić, 1997, prema Ilišin, 2000). U životu suvremenog čovjeka, slobodno vrijeme ima vitalne funkcije te se njima može procjenjivati kvaliteta i zadovoljstvo životom ljudi (Mlinarević, Miliša, Proroković, 2007, 82).

Svatko ima pravo birati kako će iskoristiti svoje slobodno vrijeme kao i hoće li ga provesti aktivno ili pasivno. Netko će ga provesti baveći se različitim aktivnosti, netko će ga provesti odmarajući i izležavajući se, dok će pojedinci samo ljenčariti i „gubiti vrijeme“. Kako se vremenski povećavalo slobodno vrijeme, tako je započelo vođenje pozornosti o tome da se ono što kvalitetnije provede.

2. Fenomeni u korištenju slobodnog vremena

Aktivnosti unutar slobodnog vremena ispunjavaju ga sadržajno i određuju mu smisao. Postoji nebrojeno mnogo aktivnosti kojima se pojedinac u slobodnom vremenu može baviti. Aktivnosti slobodnog vremena mogu se podijeliti na kućne, vanjske i kombinirane aktivnosti. Slobodno vrijeme djece i mladih upotpunjuje se mogućnostima odabira izvannastavnih aktivnosti i izvanškolskih aktivnosti (Rosić, 2005).

Aktivnosti slobodnog vremena pojedinac prihvaća svojom slobodnom voljom i prema osobnim interesima. Njihovim preuzimanjem on preuzima kako određene obveze tako i posljedice koje iz njih proizlaze. Društveno prihvatljivim aktivnostima slobodnog vremena smatraju se one aktivnosti koje pridonose rekreativno-produktivnom osmišljavanju slobodnog vremena i uvijek su planirane, sadržajno osmišljene, motivacijski istinski utemeljene i razvojno usmjerene (Mlinarević, 2004, 243). Nije bitno koliko slobodnog vremena ima pojedinac, nego kako je ono iskorišteno i kakve su posljedice angažmana (Lenz, 1991, prema Mlinarević, Miliša, Proroković, 2007, 84). Djeca i mladi svoje slobodno vrijeme uglavnom provode gledajući različite televizijske emisije, aktivno se baveći sportom, razgovarajući s prijateljima u školskoj kantini, slušajući glazbu, odlazeći do kazališta i kina, čitajući razne knjige, novine i časopise, pohađajući kulturne i društvene aktivnosti, šetajući gradom ili surfajući internetom (Pepe i Bozkurt, 2017).

„Sadržaji slobodnog vremena su raznovrsne aktivnosti kojima se čovjek bavi u njemu. Baviti se nekom aktivnošću u slobodnom vremenu ukazuje na prisan odnos subjekta s tom djelatnošću. Možemo reći da su te aktivnosti nastale na interesima, pa su to interesne aktivnosti. One imaju neprinudni karakter. Odvijaju se spontano, slobodno i s namjerom. Interesna aktivnost je individualizirana“ (Rosić, 2005, 113).

Aktivnosti slobodnog vremena podijeljene su u tri skupine. Prva skupina su aktivnosti za odmor i one podrazumijevaju obnavljanje, osvježavanje, skupljanje fizičke i psihičke energije koje su potrebne za život. Neke od aktivnosti mogu biti šetnje, izleti i slično. Druga skupina su aktivnosti za rekreaciju. Ova skupina podrazumijeva aktivni odmor i razonodu, a aktivnosti su društvene igre, kupanje i slično. Treća skupina aktivnosti služi za razvoj ličnosti putem obrazovnih, kulturnih, društvenih i drugih djelatnosti (Rosić, 2005, 115).

2.1. (Ne)organizirane aktivnosti

Neorganizirane aktivnosti su one aktivnosti koje ne traže prethodnu organizaciju i koje pojedinac može provesti u bilo koje vrijeme. Najviše vremena koje pojedinac utroši na

neorganizirane aktivnosti utroši na igru, razgovore, gledanje televizije i čitanje knjiga ili časopisa (Valjan Vukić, 2013). Kod organiziranih aktivnosti najviše vremena se troši na stvaralačke aktivnosti, a zatim na javne zabave (Valjan Vukić, 2013). Mladi su se u prošlosti bavili različitim aktivnostima u udruženjima, klubovima i institucijama izvan škole. Po uzoru na organiziranje aktivnosti izvan škole, nastoji se organizirati kvalitetno slobodno vrijeme učenika u školama (Pejić Papak i Vidulin, 2016). Pri uspješnoj organizaciji aktivnosti slobodnog vremena treba poštovati načela koja su nastala kao rezultat proučavanja, primjene, prakse, iskustva, interdisciplinarnog pristupa i potreba pri realizaciji određenih aktivnosti (Pejić Papak i Vidulin, 2016).

2.2. Izvannastavne aktivnosti

Kao dodatni oblik školskog rada nastale su izvannastavne aktivnosti, da bi one uskoro postale i njegov integralni dio sve do njihovog potpunog osamostaljivanja (Pejić Papak i Vidulin, 2016). Izvannastavne aktivnosti predstavljaju odgojno planirane djelatnosti koje omogućavaju potvrđivanje učenikove osobnosti, a učitelju pružaju mogućnosti proširenog obrazovnog utjecaja (Previšić, 1987, prema Zrilić i Košta, 2009). „Izvannastavne slobodne aktivnosti nisu oslobođene obvezatnosti školskog rada, zahtjeva i nužnosti izvršavanja, one pripremaju djecu u mnogim elementima za aktivno i sadržajno provođenje slobodnog vremena pa su prema tome u funkciji odgoja za slobodno vrijeme, ali su dio školskog obveznog rada“ (Previšić, 1987, prema Pejić Papak i Vidulin, 2016, 73).

Izvannastavne aktivnosti organiziraju se izvan nastave na načelima slobodnog izbora i učeničke samouprave (Koraj, 1999, prema Valjan Vukić, 2016, 35). Ove aktivnosti su one aktivnosti u kojima sudjeluju učenici, a nisu dio obveznog kurikulumu škola. Postoji mnogo oblika izvannastavnih aktivnosti, a neke od njih su sport, klubovi, glazba, učeničke novine i slično (Massoni, 2011). Za dobru organizaciju izvannastavnih aktivnosti potrebni su primjereni preduvjeti, predani učitelji koji mogu slobodno birati i zajedno s učenicima stvarati sadržajnu strukturu izvannastavnih aktivnosti (Livazović, 2018).

Zadatci izvannastavnih aktivnosti su:

- povezivanje, proširivanje i produbljivanje znanja, vještina, i navika stečenih u nastavi i izvannastavnim aktivnostima,
- usvajanje novih znanja, vještina i navika,
- razvijanje interesa za društveno koristan, humanitarni i volonterski rad,
- identifikacija darovitih učenika i učenika koji pokazuju pojačani interes za pojedino područje,

- pobuđivanje znatiželje,
- osposobljavanje za aktivnosti u slobodnome vremenu koje će biti u funkciji razvoja odgoja i obrazovanja, prevencije svih vrsta ovisnosti, zaštite i unaprjeđenja zdravlja,
- osposobljavanje za aktivno sudjelovanje u društvenome životu i njegovom civilnom i demokratskome razvoju,
- poticanje dječjega stvaralaštva,
- osposobljavanje za komunikaciju, interakciju i kooperaciju s drugima,
- omogućavanje upoznavanja drugih i drukčijih,
- omogućavanje učenja fleksibilnosti i tolerancije (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 143).

Bavljenje izvannastavnim aktivnostima u različitim područjima važno je kako bi se stekla iskustva, prihvatile različite uloge, stvorile mogućnosti za međusobno upoznavanje i približavanje djece i mladih znanosti i kulturi (Rosić 2005, prema Mlinarević i Brust Nemet, 2012). „Škole danas nude učenicima kvalitetno i stručno provođenje slobodnog vremena u sklopu različitih izvannastavnih aktivnosti s ciljem individualnog odgojno-obrazovnog razvoja, a njihova se suvremenost ogleda u spajanju više različitih izvannastavnih aktivnosti u jedinstven projekt“ (Pejić Papak i Vidulin, 2016, 75). Učenici se uključivanjem u izvannastavne aktivnosti odlučuju dio svojeg vlastitog slobodnog vremena provesti u školi i tu se nudi mogućnost dodatnog odgojnog djelovanja škola (Martinčević, 2010, 23).

2.3. Izvanškolske aktivnosti

„Izvanškolske aktivnosti čine različiti organizacijski i programski oblici okupljanja učenika u društvima, klubovima i drugim institucijama izvan škole“ (Cindrić, 1992, prema Valjan Vukić, 2016, 35). Izvanškolske aktivnosti organiziraju druge ustanove, udruge ili klubovi, samostalno ili u suradnji sa školom. Aktivnost učenika u izvanškolskim aktivnostima priznaje se učenicima kao da se ostvaruje u organizaciji škole (Valjan Vukić, 2016). Jedini prostor u kojem se može doprijeti do učenika, njegovih želja, potreba i ciljeva su izvanškolske aktivnosti, dok se stres od ocjena navodi kao veliki problem pri slobodnom izražavanju djece u školi (Martinčević, 2010). Izvanškolske aktivnosti u kojima mogu sudjelovati učenici najčešće su umjetničke škole i škole stranih jezika, sportski klubovi, kulturno-umjetnička društva, predmetno-znanstvena društva, različiti društveni klubovi, organizacije i radionice (Valjan Vukić, 2016, 37). Izvanškolske aktivnosti obuhvaćaju odgojno-obrazovno djelovanje škole u izvanškolsko vrijeme s učenicima, ali i drugim zainteresiranima iz okoline, te odgojno-obrazovno djelovanje s učenicima u organizaciji drugih društvenih zajednica i organizacija, suradničko organiziranje škole i drugih

organizatora društvenog života mladih u slobodno vrijeme (Puževski, 2002, prema Valjan Vukić, 2016, 37-38).

“Morali bismo shvatit da se mladi ljudi razvijaju zavisno od cjelokupnih uvjeta u kojima žive, bogatstva poslova, aktivnosti kojima se bave i perspektiva koje se otvaraju pred njima, pa u skladu s tim treba izgrađivati novi sistem odgoja i obrazovanja (ne školski sistem), i kome će se škola javiti kao jedan od činilaca tog sistema i nužno u drugoj strukturi” (Jerbić, 1996, 236).

2.4. Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti u Hrvatskoj tijekom 20. st.

Do Drugog svjetskog rata u školi se organizira isključivo nastava, a izvanškolsko vrijeme su upotpunjavale organizirane aktivnosti u slobodnom vremenu učenika. „Nakon Drugog svjetskog rata osnove izvannastavnih djelatnosti nalazimo u sklopu pionirske i omladinske organizacije, zatim neformalnog rada učitelja, u radu različitih društava, zadrugarstvu, izviđačkim i ferijalnim savezima, sportskim organizacijama, Muzičkoj omladini i Crvenom križu“ (Pejić Papak i Vidulin, 2016, 75).

Od pedesetih do osamdesetih godina 20. stoljeća izvannastavni oblici u Hrvatskoj se organiziraju pod nazivom *slobodne aktivnosti*, a od 1980-ih godina do danas se koristi naziv *izvannastavne aktivnosti* (Livazović, 2018). Slobodne aktivnosti prvi puta su službeno uvedene 1953./54. godine pri oblikovanju osmogodišnje škole od kada je svaki učenik morao biti uključen u barem jednu grupu koja bi se formirala u okviru jednog ili više razreda (Pejić Papak i Vidulin, 2016). Šezdesetih se godina u društvu afirmiralo učeničko zadrugarstvo i društveno koristan rad, a osnivaju se i sportska, tehnička i kulturno-umjetnička društva. Od sedamdesetih godina škole su pedagoški i organizacijski uređene kao samoupravne radne organizacije pa time izvannastavne aktivnosti postaju zasebna djelatnost. Daljnje reforme vodile su k organiziranju aktivnosti u skladu s potrebama mladih i uspostavljanju zajedništva škole i društva (Pejić Papak i Vidulin, 2016).

Godine 1990. započinje intenzivno promišljanje o darovitoj djeci, razmišlja se kako uključiti svu djecu u aktivnosti te kako dodatno obogatiti sadržaj izvannastavnih aktivnosti (Pejić Papak i Vidulin, 2016). Krajem 1990-ih počinje se povezivati izvannastavne aktivnosti s nastavnim predmetima, a planiraju se prema zanimanju učenika, sklonostima učitelja, potrebama škole i okoline. Posljednjih 15-ak godina ističe se sloboda u kreiranju izvannastavne i izvanškolske djelatnosti i interdisciplinarnost organiziranih aktivnosti koje se realiziraju putem radioničke, projektne i istraživačke metode i načina rada (Pejić Papak i Vidulin, 2016).

3. (Su)kreatori izvannastavnih aktivnosti

”Čest je slučaj da izvannastavne aktivnosti provode učitelji koji time samo popunjavaju satnicu, a nisu dovoljno stručni niti motivirani za „dodijeljenu“ im aktivnost“ (Mlinarević i Brust, 2009, 3). Učitelj mora imati znanje o izvannastavnim aktivnostima koje vodi, mora moći definirati njihove ciljeve, osmisliti metode i oblike rada, odabrati ispravan materijal i slično. Isto tako, učitelj-voditelj mora biti pokretač i organizator u izvođenju izvannastavnih aktivnosti, mora biti sposoban uočiti u čemu je učenik dobar pa ga savjetovati i usmjeriti prema onome što može ispuniti sve njegove potencijale. Poželjno bi bilo, uz sve navedeno, da učitelj bude kreativan, sklon istraživanju, eksperimentiranju i unapređivanju aktivnosti koje vodi. Od učitelja se ne zahtijeva samo da ostvaruje određeni program izvannastavnih aktivnosti, već i da ih unaprjeđuje (Jurčić, 2008). „Uspješan odgajatelj u aktivnostima slobodnog vremena je dosljedan i strog, principijelan, pun optimizma i vjere u razvoj odgajanika. On odgajaniku prilazi i pomaže mu, poštuje njegovu osobnost, ali zahtijeva i potpuno izvršenje zadaća i obveza“ (Rosić, 2005, 161).

„Učitelj je stručno kompetentna osoba osposobljena za odgoj i obrazovanje učenika; stručnjak je koji organizira odgojno-obrazovni proces i svojim općim obrazovanjem, poznavanjem pedagoške, didaktičke i psihološke osnove ostvaruje cilj i zadaću odgoja i obrazovanja“ (Strugar, 1993, prema Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 201).

Učenici u izvannastavnim aktivnostima uživaju sva osnovna ljudska prava i slobode. Sudjelovanjem u izvannastavnim aktivnostima učenici se organiziraju u odgojno-obrazovne skupine i timove te donose važne odluke o svom životu i radu škole. Učenik ima slobodu izbora i izražavanja na način koji to njemu odgovara. Odabirom izvannastavne aktivnosti učenik naglašava svoj talent koji želi dodatno izgraditi i osnažiti (Mlinarević i Brust Nemet, 2012). Susreti izviđača, olimpijade, festivali, izložbe i slične manifestacije djeci postaju nezaboravni događaji i zbog toga je u izvannastavnim aktivnostima, za razliku od redovne nastave, moguće više njegovati društveni život i društveno koristan rad.

Pozitivni učinci izvannastavnih aktivnosti za učenike su stjecanje i produblјivanje znanja, zabava, druženje i socijalizacija, razvijanje kompetencija, stjecanje samopouzdanja i sigurnosti te stvaranje radnih navika (Mlinarević i Brust Nemet 2012). „Sudjelovanjem u različitim aktivnostima učenici (kroz igru i na zabavan način) grade nove ili mijenjaju stare stavove, stvaraju pozitivne emocije i osjećaj pripadnosti, uče se liderskim i govorničkim vještinama, kritičkom mišljenju, toleranciji i timskome radu“ (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 189). Pozitivni učinci

sudjelovanja u aktivnostima slobodnog vremena su bolje ocjene, veća šansa da će završiti školu, stjecanje aspekata za uspješno odrastanje i socijalizacija (Massoni, 2011).

Najveća negativnost izvannastavnih aktivnosti je njihova brojnost i mogućnost da učenik upiše neograničen broj aktivnosti. Učenik može zbog želje da dokazivanjem, sebi ili drugima (posebno roditeljima) upisati nekoliko izvannastavnih aktivnosti koje će mu oduzimati mnogo slobodnog vremena te će s vremenom početi zapostavljati školu i učenje. Događa se i to da roditelji samostalno upisuju djecu na što više aktivnosti preko tjedna kako bi im ostalo što više slobodnog vreme za sebe. Djeca su tada negdje smještena na sigurno dok su oni na poslu ili zbog nekih drugih razloga. Ovo je način na koji roditelji mogu preopterećivati svoju djecu koja onda postaju nezadovoljna i zanemaruju bitne stvari u životu (Wilson, 2009). Često se znade dogoditi da dijete odabire određenu aktivnost slobodnog vremena i zbog utjecaja roditelja, učitelja ili prijatelja. Djeca često krenu na nekoliko različitih aktivnosti i zbog nemogućnosti jednako kvalitetnog bavljenja svim aktivnostima umore se i postaju nezadovoljni ili preopterećeni (Kovačević, 2007, 51).

4. Odgoj u aktivnostima slobodnog vremena

Aktivnosti slobodnog vremena imaju veliku odgojnu vrijednost jer sudionicima pružaju mogućnost stjecanja različitih znanja, vrlina, iskustava i kompetencija koje bi drugdje teško mogli steći. Različite aktivnosti u slobodnom vremenu potpomažu razvoj pojedinca, njegovog mišljenja o drugima i o sebi, te ga izgrađuju kao osobu.

„Odgoj je filozofski domišljen samosvrhovit društveni proces u kojemu sudionici odgojne prakse nastoje ostvarivati svoju bit, a to je čovjek kao slobodno i samosvjesno biće koje stvara svoj svijet, a time i sebe sama“ (Bognar, 2015, 33). Odgoj je organizirano afektivno učenje (Pastuović, 1999, prema Bognar, 2015, 24). „Odgoj je proces formiranja čovjeka, izgrađivanja i oblikovanja ljudskog bića sa svim njegovim tjelesnim, estetskim, radnim, moralnim i intelektualnim osobinama. On ima svoje opće, individualno, povijesno i univerzalno značenje“ (Vukasović, 2001, 39). „Odgoj je složen, dinamičan i dugotrajan proces koji je planiran, programiran, organiziran i svrshodno usmjeren, a odgojni rezultati nisu brzo prepoznatljivi i ne mogu se lako mjeriti i vrednovati“ (Rosić, 2005, 24). „Odgoj se temelji na stvaralačkoj suradnji između subjekata (roditelj i dijete, odgajatelj i odgajnik) u tom procesu u kojem doprinose oba subjekta daje se nova kvaliteta rezultatima rada“ (Rosić, 2005, 30). Odgoj se događa ondje gdje se poštuje i razvija osobnost onih koji međusobno odgojno djeluju. Djelovanje odgoja temelji se na uzajamnom poštovanju različitosti, autonomnosti i slobodi bića (Polić, 2006, 31). Odgojne sredine mogu biti intencionalne kao što su to obitelj i škola te funkcionalne koje djeluju pod utjecajem Crkve, vršnjaka i slobodnog vremena. Intencionalne odgojne sredine imaju za svoju temeljnu djelatnost odgajati, a funkcionalne odgojne sredine su one u kojima se ostvaruje neintencionalan (nenamjeran) odgoj (Mušanović i Lukaš, 2011).

„Kako u nastavi, tako i u izvannastavnim aktivnostima, trebale bi biti zastupljene i promicane temeljne vrijednosti. Posebno treba isticati društvene, kulturne, duhovne i moralne vrijednosti“ (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 175). U današnje vrijeme brzog života, sveprisutne medijske manipulacije i „uspjeha bez truda“, djeca i mladi lako mogu krenuti krivim putem. Temeljne vrijednosti, aktivno i ispunjeno slobodno vrijeme pomažu pojedincu da ostane na ispravnom putu. Aktivnosti slobodnog vremena koje su najzastupljenije u školama mogu se podijeliti u pet kategorija: strani jezici, glazbene aktivnosti (zbor, orkestar), sportske aktivnosti (nogomet, ritmika, tenis), aktivnosti prirode (izviđači, ekolozi) te ostale aktivnosti u koje spadaju one aktivnosti koje se ne mogu svrstati niti u jednu od prethodno navedenih kategorija, kao što su npr. novinari, recitatori i slično (Šiljković, Rajić, Bertić, 2007, 138).

Najčešće se funkcije aktivnosti u slobodnom vremenu promatraju kao preventivne, kurativne, korektivne, zdravstveno-rekreativne, odgojno-obrazovne i zabavne. Preventivnom funkcijom nastoji se okupirati pojedinca i tako mu onemogućiti devijantno i delikventno ponašanje. Kurativnom funkcijom se pojedinca preodgaja, resocijalizira i oslobađa ga se od napetosti i agresije. Zabavna funkcija uz pozitivno djelovanje može imati i negativno djelovanje u kojem se pojedinac okreće lošem društvu i ovisnostima (Rosić, 2005, 97).

Uključenost učenika u aktivnosti slobodnog vremena daje im osjećaj sigurnosti i pomaže im da izbjegnu nepoželjno ponašanje (Šiljković, Rajić, Bertić, 2007). Slobodan izbor aktivnosti slobodnog vremena, novi prijatelji i ugodnost obavljanja aktivnosti učenika čine sretnim i zadovoljnim pa on sa sve većim uspjehom obavlja i svoje ostale i školske obveze (Samdal i Nutbeam, 1987, prema Mlinarević i Brust Nemet, 2012).

Igra ima veliku važnost kod djece. Djeca igrajući se individualno, u paru ili u skupini, promišljaju o situacijama, ljudima, stvarima i događajima (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 156). Disko-klubovi i kafići su mjesta na kojima se mladi danas ponajviše socijaliziraju i u kojima provode većinu svojeg slobodnog vremena. Uz to što disko-klubovi spajaju glazbenu scenu, opuštenu atmosferu i „slobodu“, u njima se briše stvarnost života i dolazi do stanja transa i do mogućnosti raznih doživljaja (Rosić, 2005). U prilog tome ide i činjenica da su mladi posvećeni noćnom životu u kojem pronalaze bijeg od svakodnevnice i roditeljskog nadzora (Tomić-Koludrović, 1999, prema Rosić, 2005, 122).

Gledanje televizije postala je „neprestana“ aktivnost zato što su programi i emisije konstruirani tako da nemaju kraj i od pojedinca zahtijevaju dugotrajno sjedenje ispred ekrana. Njihov odgojni utjecaj je gotovo zanemariv, ali je manipulativni utjecaj velik i opasan. Mladi se bave različitim sportskim aktivnostima, a među najčešće spadaju vožnja bicikla, igranje nogometa, tenisa, košarke ili plivanje. Danas mnogi mladi pojedinci odlaze i u teretane. Sportom pojedinci stječu točnost, tehniku, disciplinu, predanost radu, motiv za rad i mnoge druge kompetencije (Rosić, 2005).

Izvannastavnim aktivnostima povezuje se teorija i praksa, produbljuje se učenikovo znanje i vještine. Uz navedeno, on provodi i ugodno vrijeme i zabavlja se. Bitna odlika aktivnosti slobodnog vremena je donošenje odluka u kojima sudjeluju svi sudionici aktivnosti i na taj način stječu odgovornost i samostalnost. Djeca sudjelovanjem na različitim organizacijama diljem države razmjenjuju ideje, uče se poštivanju drugih, njihovih želja i potreba, ali ujedno se uče izboriti za sebe (Mlinarević i Brust Nemet, 2012).

5. Aktivnosti slobodnog vremena u školi

„Sudjelovanjem u izvannastavnim aktivnostima, unutar poticajnog pedagoškog ozračja, stvara se ozračje zajedništva i kreativnosti, razvija otvorenost za primanje novih spoznaja te potiče senzibilitet za poimanje svijeta oko sebe što rezultira pozitivnim ishodima“ (Pejić Papak i Vidulin, 2016, 90). Izvannastavne aktivnosti pridonose aktualizaciji učenikova znanja, a time se podiže odgojna uloga škole i povezuju se škola i društveni život (Vidulin-Orbanić, 2008.b, prema Mlinarević i Brust Nemet, 2012). Sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima na spoznajno-vrijednosnom planu utječe se na razvoj osobe, potiče unutarnja motivacija, omogućava sloboda izbora, kreativno iskazivanje, samopoštovanje, samodisciplina i samouvjerenost, povjerenje, odgovornost i komunikacija (Vidulin-Orbanić, 2008.b, prema Mlinarević i Brust Nemet, 2012). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenicima osiguravaju stručno-pedagoški pristup, pružaju mogućnost organiziranja i provođenja kvalitetnog slobodnog vremena, a uz to omogućuju stvaranje radnih navika, učenike poučavaju kako i što raditi, kako voditi brigu o sebi i svome radu (Livazović, 2018).

„Školi nije jedina uloga ili odrednica njezine opstojnosti i djelovanja naučiti učenike znati (obrazovno djelovanje), nego pratiti i pomoći, poduprijeti i usmjeriti prema naučiti biti, živjeti zajedno s drukčijima, biti aktivan, kreativan i svoj; razviti kod učenika kulturu i kvalitetu življenja te ih pripremiti za daljnji život“ (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 61).

Nastavni proces ne može potpuno zadovoljiti interese i potrebe učenika, a kako bi se prevladalo ograničenosti školskog rada tu su učenicima na izbor različite izvannastavne i izvanškolske aktivnosti (Livazović, 2018). Jedna od primarnih namjera aktivnosti slobodnog vremena je bavljenje različitim djelatnostima u različitim područjima kako bi se steklo iskustvo, prihvatile različite uloge i stvorile mogućnosti upoznavanja djece i mladih sa znanosti, umjetnosti, sportom i kulturom na jedan dublji i kvalitetniji način. Zbog toga aktivno sudjelovanje i kreativno djelovanje učeniku donosi razvoj osobnosti (Mlinarević i Brust Nemet, 2012).

Pedagoški zadatak škole, ravnatelja, pedagoga i nastavničkog kadra je da učenicima omoguće bavljenje aktivnostima koje ih zanimaju, da im se kvalitetno ispuni slobodno vrijeme i zaštiti ih se od mogućih negativnih utjecaja koji proizlaze iz neorganiziranog i nekvalitetnog provođenja slobodnog vremena (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 61). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti utječu na osobni, emocionalni i društveno-kulturni razvoj polaznika koji u njima zadovoljavaju svoje interese i potrebe (Pejić Papak i Vidulin, 2016). „Suvremena škola

mora djeci omogućiti razvoj svih njihovih sposobnosti, obogatiti ih iskustveno i pripremiti za aktivno sudjelovanje u društvu“ (Šiljković, Rajić, Bertić, 2007, 136).

Ciljevi u programiranju slobodnih aktivnosti su sljedeći:

- uvođenje učenika u društveni život i odlučivanje
- razvijanje smisla za rad i organizaciju rada
- buđenje afiniteta za neku aktivnost
- angažiranje učenika u društveno-korisnom radu
- uspješan razvoj određenih sposobnosti
- pomoć u realizaciji općih ciljeva škole
- omasovljenje potrošača kulturnih dobara (prema Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 62).

„Znanja, vještine i sposobnosti ne stječu se samo u nastavno-odgojnome procesu, već i kroz raznoliku i široku lepezu izvannastavnih aktivnosti, različitu od škole do škole, kako osnovne tako i srednje“ (Mlinarević i Brust Nemet, 2012, 63). Djeca individualnim i zajedničkim aktivnostima stječu znanja, umijeća, kreativnost i inovativnost, postaju otvorenija, nauče kako savladati poteškoće i riješiti probleme, ophoditi se i udruživati s drugima u rješavanju zajedničkih zadataka. Dječja iskustva, kompetencije i interesi koji se razvijaju u slobodnim aktivnostima su pozitivniji i dugotrajniji (Pejić Papak i Vidulin, 2016).

Zaključak

U suvremenom svijetu osobe najviše slobodnog vremena provode na mobitelima i ispred različitih ekrana. Pojedinci pasivno troše svoje slobodno vrijeme umjesto da se aktiviraju i krenu raditi na osobnom obogaćivanju. Različite institucije trebale bi iskazati pomoć djeci i mladima pri organizaciji njihovog slobodnog vremena tako što bi se osnivale različite radne skupine, sportska natjecanja i klubovi, te organizirale različite manifestacije. Djecu treba vrlo rano poticati na pohađanje što više različitih aktivnosti u školi i izvan nje i omogućiti im da stječu osobna iskustva i nove kompetencije.

Jedna od najvažnijih zadaća suvremene škole je osiguravanje svim učenicima jednake mogućnosti za angažiranje u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Programi izvannastavnih aktivnosti trebaju učenicima pružati mogućnost kvalitetnog provođenja slobodnog vremena i samoaktualizaciju. U njima djeca moraju moći stvarati radne navike, uspostavljati komunikaciju s drugima, učiti poštivati druge i njihova mišljenja, pomagati drugima i zadovoljavati svoje potrebe. Treba naglasiti kako se kvalitetno ispunjenim slobodnim vremenom smanjuje mogućnost rizičnog ponašanja djece i mladih jer postaju zaokupljeni i ne zamaraju se nebitnim stvarima u životu. Što više vremena mladi provode u različitim aktivnostima steći će iskustvo i kompetencije koje će im olakšati budući život.

Odgojni utjecaji izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti posebno su vidljivi kod djece i mladih koja sama i slobodnom voljom odabiru određenu aktivnost. Oni se u toj aktivnosti uče određenim vrijednostima, stječu znanja, iskustva, uče se disciplini i usavršavaju sebe kao osobu. Svaka aktivnost nudi drugačiji pogled na svijet i sebe osobno, a sukladno tome, svaka aktivnost pojedincu usađuje vrijednosti i znanja koja ne može dobiti nigdje drugdje. Aktivnosti slobodnog vremena ne mogu u potpunosti zamijeniti obiteljski odgoj ili odgoj u školi, ali ako se svi navedeni odgoji nadopunjuju, tada pojedinac može biti siguran da je na pravom putu i da mu loši utjecaji ne mogu naštetiti.

Izvannastavne aktivnosti najčešće vode učitelji koji bi trebali biti kompetentni, znati što i kako se radi i što je u određenim aktivnostima najvažnije, te za vođenje ovih aktivnosti imati izraženu motivaciju. Ako učitelj nije spreman „dati“ sebe u aktivnostima i nema osobnih afiniteta i motiva, djeca će to osjetiti i neće biti zadovoljna. Ništa manje nije važna ni podrška koju roditelji iskazuju svojoj djeci, kao i prema školi i učiteljima koji nastoje što kvalitetnije raditi s djecom. Škola treba pokazati interes i omogućiti svojim učenicima stjecanje kompetencija, razvijanje njihovih potencijala, skupljanje potrebnog iskustva, usvajanje radnih navika i obveza te ih pripremati za budući život.

Literatura

1. Bognar, B. (2015). Čovjek i odgoj. *Metodički ogledi*, 22 (2), 9-37.
2. Ilišin, V. (2000). Promjene u slobodnom vremenu mladih. *Napredak*, 141 (4), 419-429.
3. Janković, V. (1973). *Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi*. Zagreb: Pedagoško književni zbor.
4. Jerbić, V. (1996). Struktura slobodnog vremena djece i omladine. *Pedagoški rad* 5-6, 225-236.
5. Jurčić, M. (2008). Učiteljevo zadovoljstvo temeljnim čimbenicima izvannastavnih aktivnosti. *Život i škola*, 56 (20), 9-26.
6. Kovačević, S. (2007). Slobodno vrijeme i računalne igre. *Školski vjesnik*, 56 (1-2), 49-63.
7. Livazović, G. (2018). *Uvod u pedagogiju slobodnog vremena*. Osijek: Filozofski fakultet; Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
8. Martinčević, J. (2010). Provođenje slobodnog vremena i uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti unutar škole. *Život i škola*, 56 (24), 19-34.
9. Massoni, E. (2011). Positive Effects of Extra Curricular Activities on Students. *ESSAI*. Dostupno na: <https://dc.cod.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1370&context=essai>, (zadnja posjeta 11.6. 2020).
10. Mlinarević, V. (2004). Stilovi slobodnog vremena srednjoškolaca Slavonije i Baranje. *Pedagogijska istraživanja*, 1 (2), 241-256.
11. Mlinarević, V., Brust, M. (2009). *Kvaliteta provedbe školskih izvannastavnih aktivnosti*. Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/481572.Mlinarevi_Brust_-_Kvaliteta_provedbe.pdf, (zadnja posjeta 11.6.2020).
12. Mlinarević, V., Brust Nemet, M. (2012). *Izvannastavne aktivnosti u školskom kurikulumu*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Učiteljski fakultet u Osijeku.
13. Mlinarević, V., Miliša, Z., Proroković, A. (2007). Slobodno vrijeme mladih u procesima modernizacije – usporedba slavonskih gradova i Zadra. *Pedagogijska istraživanja*, 4 (1), 81-99.

14. Mušanović, M., Lukaš, M. (2011). *Osnove pedagogije*. Rijeka: HFD.
15. Pejić Papak, P., Vidulin, S. (2016). *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.
16. Pepe, K., Bozkurt, I. (2017). The study of the duration of college student's free time and the way they observe and evaluate their free time and activities. *Science, Movement and Health* 17 (2), 440-450.
17. Polić, M. (2006). Odgoj i pluralizam. *Filozofska istraživanja*, 26 (1), 27-36.
18. Polić, M., Polić, R. (2009). Vrijeme, slobodno od čega i za što?. *Filozofska istraživanja*, 29 (2), 255-270.
19. Polić, R. (2003). Odgoj i dokolica. *Metodički ogledi*, 10 (2), 25-37.
20. Rosić, V. (2005). *Slobodno vrijeme - slobodne aktivnosti*. Rijeka, Naklada Žagar.
21. Šiljković, Ž., Rajić, V. i Bertić, D. (2007). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti. *Odgovorne znanosti*, 9 (2) 14, 133-145.
22. Valjan Vukić, V. (2013). Slobodno vrijeme kao „prostor“ razvijanja vrijednosti u učenika. *Magistra Iadertina*, 8 (1), 59-73.
23. Valjan Vukić, V. (2016). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika-višestrukih perspektive. *Školski vjesnik* 65 (1), 33-57.
24. Vukasović, A. (2001). *Pedagogija*. Zagreb: Hrvatski katolički zbor „MI“.
25. Wilson, N. (2009). *Impact of Extracurricular Activities on Students*. Izvor s World Wide Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/327052180_Effects_of_Extracurricular_Activities_on_Students, (zadnja posjeta 11.6 2020).
26. Zrilić, S., Košta, T. (2009). Učitelj – kreator izvannastavnih aktivnosti. *Magistra Iadertina*, 4 (1), 159-170.

Summary

The aim of this work is to present the educational influences of extracurricular activities. Extracurricular activities are important factors in the quality of leisure time of children and young people. Therefore, the work analyzes and defines leisure time, free activities and extracurricular activities. The factors for their creation are determined, and the pedagogical and educational influences of leisure activities are emphasized. There are numerous theories and definitions of leisure time, but the most common is the one that says that this time is free of organized work and a time in which the individual dedicates himself and his personal development. Extracurricular activities have a great impact on young people because they give the opportunity to gather and spend time together. Throughout history, leisure activities have been carried out outside institutions led by various associations, clubs and organizations that have sought to bring together children and young people. After the schools started organizing activities that over time began to merge with individual subjects, extracurricular activities emerged. These activities should fill the leisure time of children and young people, bring them closer to school, give them a sense of belonging to the community, but the most important thing is that they are organized in accordance with the interests and wishes of students, teachers and the wider cultural and social community. The creators of these activities should primarily be students, teachers, and parents. Education is important to man and man learns all his life. Education takes place not only in the family or school, but also in leisure activities. Through different activities, different experiences, competencies, competitiveness are gained, norms and rules are adopted. The aim of the schools should be to enable students to gain competence, experience, fulfillment of desires and interests, preventive action on possible negative environmental influences.

Keywords: children, extracurricular activities, youth, positive factors